

הניזקין פרק חמישי גיטין

1. ונקף סבבי הירער בברזל והלכנון באדיר יפול: ישעיהו י לד
2. תקה אדירו ממנו ומשלו מקרבו יצא והקרבתי וגש אלי כי מי הוא זה ערב את לבו לגשת אלי נאם ה' יי: ימיהו ל כא
3. אַעבְרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הָאָרֶץ הַשְּׂבוּיָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הַחֹרֵב הַשְּׂבוּיָה הַזֶּה וְהַלְבֵנון: דברים ג כה
4. מפר אבות בדים וקסמים יהולל משיב חכמים אחר ודעתם משולל: ישעיהו מד כה
5. מאור עינים ישמח לב שמועה טובה תדשן עצמו: משלי טו ל
6. לב שמח ייטב נהיה ורוח נבאה תיבש גרו: משלי יז כב
7. ואמר אי אלהימו עור חסיו בו: דברים לב לו
8. שאנו צריך בקרב מועדך שמו אורתם ארתו: תלים עד ד
9. ה' אלהי צבאות מי כבוד חסין זה ואמנתך סביבותי: תלים פט ט
10. מי כמכה באלים ה' מי כמכה נאדר בקדש נורא תהלת עשה פלא: שמות טו יא
11. ובכן ראיתי רשעים קברים ונבאו וממקום קדוש יהלכו וישתבחו בעיר אשר כן עשו גם זה הבל: קהלת ח י
12. היו צריקה לראש איביה שלו כי ה' הנהג על רב פשעה עוללה יהלכו שבי לפני ה': איכה א ה

אי לאו דמלכא את לא מימסרא ירושלים בידך. אע"ג דלכמי לא מימסרא כידו עד שכל טיטוס מ"מ כיון דכבר כל עליה שלש שנים והוה כפנא הוה כאלו כבר נמסרה:

ונעשה גם והיה דם בו. המקום חורבן בית המקדש: **וניקח** במוחו ו' שנים. לא נעשה טרפה צדק דרך חוטמו נכנס ולא ניקח הקדוש ועוד דיש חילוק בין טריפות דלדס לנזמה^א כדפרישית צפרק קמא דערוצין (ד' ט' א' ט' ז)

איברא מלכא את דאי לאו מלכא את לא מימסרא ירושלים בידך דכתיב והלכנון באדיר יפול ואין אדיר אלא מלך דכתי' וזהוה אדירו ממנו וגו' ואין לבנון אלא ביהמ"ק שנאמר הנהר הטוב הזה והלכנון ודקאמרת אי מלכא אנא אמאי לא קאתית לגבאי עד האידנא בריוני דאית בן לא שבקינן אמר ליה אילו חבית של דבש ודרקון כרוך עליה לא היו שוברין את החבית בשביל דרקון אישתיק קרי עליה רב יוסף ואותימא רבי עקיבא משיב חכמים אחר ודעתם יסכל איבעי ליה למימר ליה שקלינן צבתא ושקלינן ליה לדרקון וקטלינן ליה וחביתא שבקינן לה

אדהכי אתי פריסתקא עליה מרומי אמר ליה קום דמית ליה קיסר ואמרי הנהו חשיבי דרומי לאותיבך ברישא הוה סיים חד מסאני בעא למסימא לאחרינא לא עייל בעא למשלפא לאידך לא נפק אמר מאי האי אמר ליה לא תצטער שמועה טובה אתיא לך דכתיב שמועה טובה תדשן עצם אלא מאי תקנתיה ליתי איניש דלא מיתבא דעתך מיניה ולחליף קמך דכתיב ורוח נבאה תיבש גרם עבד הכי עייל אמר ליה ומאחר דחכמתו כולי האי עד האידנא אמאי לא אתיתו לגבאי אמר ליה ולא אמרי לך אמר ליה אנא נמי אמרי לך אמר ליה מיזל אוילנא ואיניש אחרינא משרנא אלא בעי מינאי מידי דאתן לך אמר ליה תן לי יבנה וחכמיה וששילתא דרבן גמליאל ואסותא דמסיין ליה לרבי צדוק קרי עליה רב יוסף ואותימא רבי עקיבא משיב חכמים אחר ודעתם יסכל איבעי ליה למימר ליה לשבקינהו הדא זימנא והוה סבר דלמא כולי האי לא עביד והצלה פורתא נמי לא הוה אסותא דמסיין ליה לרבי צדוק מאי היא יומא קמא אשקויה מיא דפארי למחר מיא דסיפוקא למחר מיא דקימחא עד דרווח מיעיה פורתא אול שדריה לטיטוס הרשע ואמר אי אלהימו עור חסיו בו זה טיטוס הרשע שחירף וגידף כלפי מעלה מה עשה תפש וזנה בידו ונכנס לבית קדשי הקדשים והציע ספר תורה ועבר עליה עבירה ונמל סיף וגידר את הפרוכת ונעשה גם והיה דם מבצבץ ויוצא וכסבור הרג את עצמו שנאמר שאנו צורריך בקרב מועדך שמו אותות אבות רבי אומר מי כבוד חסין יה מי כבוד חסין וקשה שאתה שומע גיאוצו וגידופו של אותו רשע ושותק דבי רבי ישמעאל תנא מימי כמוכה באלים ה' מי כמוכה באלמים מה עשה נמל את הפרוכת ועשאו כמין גרנותני והביא כל כלים שבמקדש והניחן בהן והושיבן בספינה לילך להשתבח בעירו שנאמר ובכן ראיתי רשעים קבורים ובאו וממקום קדוש יהלכו וישתבחו בעיר אשר כן עשו אל תיקרי קבורים אלא קבוצים אל תיקרי וישתבחו אלא וישתבחו איכא דאמרי קבורים ממש דאפילו מילי דמטמון איגלייא להון עמד עליו נחשול שבים לטובעו אמר כמדומה אני שאלהיהם של אלו אין גבורתו אלא כמים בא פרעה טבעו כמים בא סיסרא טבעו כמים אף הוא עומד עלי לטובעני כמים אם גבור הוא יעלה ליבשה ויעשה עמו מלחמה יצתה בת קול ואמרה לו רשע בן רשע בן בנו של עשו הרשע בריה קלה יש לי בעולמי ויתוש שמה אמאי קרי לה בריה קלה דמעלנא אית לה ומפקנא לית לה עלה ליבשה ותעשה עמה מלחמה עלה ליבשה בא יתוש ונכנס בחוטמו ונקר במוחו שבע שנים יומא חד הוה קא חליף אבבא דבי נפחא שמע קל ארופתא אישתיק אמר איכא תקנתא כל יומא מייתו נפחא ומחו קמיה לנכרי יהיב ליה ארבע זוזי לישראל אמר ליה מיסתיד דקא חזית בסנאך עד תלתין יומין עבד הכי מכאן ואילך כיון דדש תניא אמר רבי פנחס בן ערובא אני הייתי בין גדולי רומי וכשמת פצעו את מוחו ומצאו בו כצפור דרור משקל שני סלעים כמתניתא תנא כנוול בן שנה משקל שני ליטרין אמר אביו נקמינן פיו של נחושת וצפורניו של ברזל כי הוה קא מיית אמר להו ליקליוה לההוא גברא ולברדי לקיטמיה אשב ימי דלא לשכחיה אלהא דיהודאי ולוקמיה בדינא און אונקלוס בר קלוניקוס בר אחתיה דטיטוס הוה בעי לאיגיורי אול אסקיה לטיטוס בנגידא אמר ליה מאן חשיב בההוא עלמא אמר ליה ישראל מהו לאידבוקי בהו אמר ליה מילייהו נפישין ולא מצית לקיומניהו זיל איגרי בהו בההוא עלמא והוית רישא דכתיב והיו צריה לראש וגו' כל המוצר לישראל נעשה ראש אמר ליה דיניה דההוא גברא במאי א"ל במאי

איברא מלכא את דאי לאו מלכא את לא מימסרא ירושלים בידך דכתיב והלכנון באדיר יפול ואין אדיר אלא מלך דכתי' וזהוה אדירו ממנו וגו' ואין לבנון אלא ביהמ"ק שנאמר הנהר הטוב הזה והלכנון ודקאמרת אי מלכא אנא אמאי לא קאתית לגבאי עד האידנא בריוני דאית בן לא שבקינן אמר ליה אילו חבית של דבש ודרקון כרוך עליה לא היו שוברין את החבית בשביל דרקון אישתיק קרי עליה רב יוסף ואותימא רבי עקיבא משיב חכמים אחר ודעתם יסכל איבעי ליה למימר ליה שקלינן צבתא ושקלינן ליה לדרקון וקטלינן ליה וחביתא שבקינן לה

אדהכי אתי פריסתקא עליה מרומי אמר ליה קום דמית ליה קיסר ואמרי הנהו חשיבי דרומי לאותיבך ברישא הוה סיים חד מסאני בעא למסימא לאחרינא לא עייל בעא למשלפא לאידך לא נפק אמר מאי האי אמר ליה לא תצטער שמועה טובה אתיא לך דכתיב שמועה טובה תדשן עצם אלא מאי תקנתיה ליתי איניש דלא מיתבא דעתך מיניה ולחליף קמך דכתיב ורוח נבאה תיבש גרם עבד הכי עייל אמר ליה ומאחר דחכמתו כולי האי עד האידנא אמאי לא אתיתו לגבאי אמר ליה ולא אמרי לך אמר ליה אנא נמי אמרי לך אמר ליה מיזל אוילנא ואיניש אחרינא משרנא אלא בעי מינאי מידי דאתן לך אמר ליה תן לי יבנה וחכמיה וששילתא דרבן גמליאל ואסותא דמסיין ליה לרבי צדוק קרי עליה רב יוסף ואותימא רבי עקיבא משיב חכמים אחר ודעתם יסכל איבעי ליה למימר ליה לשבקינהו הדא זימנא והוה סבר דלמא כולי האי לא עביד והצלה פורתא נמי לא הוה אסותא דמסיין ליה לרבי צדוק מאי היא יומא קמא אשקויה מיא דפארי למחר מיא דסיפוקא למחר מיא דקימחא עד דרווח מיעיה פורתא אול שדריה לטיטוס הרשע ואמר אי אלהימו עור חסיו בו זה טיטוס הרשע שחירף וגידף כלפי מעלה מה עשה תפש וזנה בידו ונכנס לבית קדשי הקדשים והציע ספר תורה ועבר עליה עבירה ונמל סיף וגידר את הפרוכת ונעשה גם והיה דם מבצבץ ויוצא וכסבור הרג את עצמו שנאמר שאנו צורריך בקרב מועדך שמו אותות אבות רבי אומר מי כבוד חסין יה מי כבוד חסין וקשה שאתה שומע גיאוצו וגידופו של אותו רשע ושותק דבי רבי ישמעאל תנא מימי כמוכה באלים ה' מי כמוכה באלמים מה עשה נמל את הפרוכת ועשאו כמין גרנותני והביא כל כלים שבמקדש והניחן בהן והושיבן בספינה לילך להשתבח בעירו שנאמר ובכן ראיתי רשעים קבורים ובאו וממקום קדוש יהלכו וישתבחו בעיר אשר כן עשו אל תיקרי קבורים אלא קבוצים אל תיקרי וישתבחו אלא וישתבחו איכא דאמרי קבורים ממש דאפילו מילי דמטמון איגלייא להון עמד עליו נחשול שבים לטובעו אמר כמדומה אני שאלהיהם של אלו אין גבורתו אלא כמים בא פרעה טבעו כמים בא סיסרא טבעו כמים אף הוא עומד עלי לטובעני כמים אם גבור הוא יעלה ליבשה ויעשה עמו מלחמה יצתה בת קול ואמרה לו רשע בן רשע בן בנו של עשו הרשע בריה קלה יש לי בעולמי ויתוש שמה אמאי קרי לה בריה קלה דמעלנא אית לה ומפקנא לית לה עלה ליבשה ותעשה עמה מלחמה עלה ליבשה בא יתוש ונכנס בחוטמו ונקר במוחו שבע שנים יומא חד הוה קא חליף אבבא דבי נפחא שמע קל ארופתא אישתיק אמר איכא תקנתא כל יומא מייתו נפחא ומחו קמיה לנכרי יהיב ליה ארבע זוזי לישראל אמר ליה מיסתיד דקא חזית בסנאך עד תלתין יומין עבד הכי מכאן ואילך כיון דדש תניא אמר רבי פנחס בן ערובא אני הייתי בין גדולי רומי וכשמת פצעו את מוחו ומצאו בו כצפור דרור משקל שני סלעים כמתניתא תנא כנוול בן שנה משקל שני ליטרין אמר אביו נקמינן פיו של נחושת וצפורניו של ברזל כי הוה קא מיית אמר להו ליקליוה לההוא גברא ולברדי לקיטמיה אשב ימי דלא לשכחיה אלהא דיהודאי ולוקמיה בדינא און אונקלוס בר קלוניקוס בר אחתיה דטיטוס הוה בעי לאיגיורי אול אסקיה לטיטוס בנגידא אמר ליה מאן חשיב בההוא עלמא אמר ליה ישראל מהו לאידבוקי בהו אמר ליה מילייהו נפישין ולא מצית לקיומניהו זיל איגרי בהו בההוא עלמא והוית רישא דכתיב והיו צריה לראש וגו' כל המוצר לישראל נעשה ראש אמר ליה דיניה דההוא גברא במאי א"ל במאי

- א) ביקרא רבה פכ"ב איתא: א"ר אלעזר בר יוסי. מהר"ח, ט) ונפי שהגלה את ישראל שנמשלו ליונה טעם זה כמד בספר חסידים ס"ר תשנ"א, א) ונעריך ערך נגר ד' איתא בנגירא פ"י בבישוק, ד) בע"י: בהאי עלמא, ט) סנהדרין קד: ע"ש, ו) ובלומר קודם שמולך להם נעשה ראש של איתא בנגירא ב"כ מוספות יאמרו ב"ד אומה שפילה מפר את בניו. כ"כ מוספות חגיגה יג: ד"ה שלא, ו) בסי"א: באתם מלך, ח) וימלא לו: וע"י מהרש"א בנגמ', ט) בפנינו מ"ד דבמות כמד המרי"ט על מ"ש מוס' דהכל דפרישית צפ"ק דעיוצין אלל לא מלמדי שם כלום ע"כ' נראה שלל היה לפניו מה מדפס שם מוספות דעיוצין ו. ד"ה כגון שריה וכו' בשם מוס' כ"י ומיהו כמה בני אלס וכו' ע"ש וע"י מוס' צ"ק נל. ד"ה נעבד ומוס' ונחם קפו, ד"ה דלמא ומוס' חולין מנ: ד"ה וא"ר יהודה ומוספות בסורות לו: ד"ה כדל,

הגהות הגר"א

[א] נבא אונקלוס בר אונקלוס בר אחתיה דלפנדיטוס הוה כ"י פכ"ג, וע"י מהר"ח:

לעזי רש"י

קולדווי"ר [קולדווי"ר]. מסנת. רונדיל"א [אונדיל"א]. סנונית.

מוסף רש"י

כיון דדש דש. לטון מנגיל (מנגילה כ"ד). דרקון. דומה מתש. ע"ז (כ"ב).

מוסף תוספות

א. משום דאדם אית ליה מולא. מוס' ונחם קטו. ד"ה דלמא נח (בשם ר"ם). ואית ליה טפי חיות, ולא מיטרף בנקיבת קרום. מוס' בסורות לו: ד"ה מי (בשם ר"ם).